

Напр., *Black Friday* – чорна п'ятниця, напр.: They continued their strike for several months more, till it wound up in a defeat in November. This was «Black Friday» of 1921 all over again... [9];

5) **релігійні поняття, явища чи угруповання.** Кольоратив *чорний* широко функціонує у релігії. У християнстві поняття *чорне духівництво (духовенство)* – частина православного духівництва, яка суворо дотримується чернечої обітниць; чернецтво [3]. У християнських і мусульманських священників *чорний* відображає відхід від земної суєти. В ісламі він вважається кольором помсти. Це пов'язано із назвою терористичної групи «Чорний вересень», яка викрала ізраїльську команду на Олімпійських іграх в Мюнхені [7, с. 410];

6) **назви побутових речей.** Відмінним від української мови є функціонування словосполучення англійської мови *black goods* на позначення побутової електротехніки (телевізори, радіоприймачі, стереосистеми тощо). Це зумовлено тим, що вони спершу були пофарбовані лише в чорний або в темний колір, що став номінаційним терміном на позначення цієї групи товарів;

7) **назви одягу.** Загалом, чорний колір речей безпосередньо пов'язаний із жалобою людини/людей по померлій близькій людині. Корективи внесла Коко Шанель, яка в 1926 році, на згадку про свого коханого, створила *a little black dress/ маленьку чорну сукню*, яка з того часу стала досить популярною і перетворилася на невід'ємний елемент будь-якого гардеробу;

8) **номінація явищ природи:** *чорна ніч, чорна вода, чорні грозові хмари, чорний ураган* тощо. Напр., *чорна діра* – астрофізичний об'єкт, який створює настільки потужну силу тяжіння, що жодні, як завгодно швидкі частинки, не можуть покинути його поверхню, навіть світло. Термін використав Джон Арчибалд Вілер наприкінці 1967 р. в публічній лекції «Our Universe: the Known and Unknown».

Чорний колір і в українській, і в англійській мовах як конститuent **фразеологічних одиниць** широко використано з метою:

1) **позначення внутрішнього психічного стану людини** (передусім негативного), напр.: *to look black, black in the face, to look at the black side of things*; як *чорна туча, як чорна хмара, над голівонькою збираються чорні хмари, чорні хмари нависають, як чорний віл на ногу наступив* тощо;

2) **зображення міжособистісних стосунків**, зокрема негативних, напр.: *black looks, to be in one's black books*; *чорна кішка пробігла*;

3) **номінації якісно-часової характеристики**, напр.: *black-letter day, things look black, black ox has trod on his foot, a black year, black day / чорні дні, на чорний день, на чорну годину* тощо;

4) **одиночними є приклади номінації людини**, напр.: *black beast*.

Варто зауважити, що чорний колір в українській мові, може бути репрезентовано різними частинами мови, (а не лише прикметником як в англійській мові), напр.: 1) іменником *чорнь*, 2) прикметником *чорний – чорніший – найчорніший*, що загалом має емоційне забарвлення, 3) дієсловом/ формою дієслова *почорніти, почорнілий*, 4) прислівником *чорно*.

Отже, кольоратив *чорний/ black* має досить розгалужену систему конотативних значень як в українській, так і в англійській мовах.

Перспективи майбутніх наукових розвідок убачаємо у вивченні лексико-стилістичних та функціональних особливостей цього кольоративу у спектрі визначення авторського ідіостилію, а також розгляді його функціонування у порівнянні з іншими слов'янськими та неслов'янськими мовами. Було б доцільним у подальшому дослідити особливості інших назв кольорового спектру. Це б дало змогу для кращого розуміння семантичного наповнення кольорів у різних мовах і полегшило б роботу в перекладацькій справі, а також розширило б певним чином пізнання та розуміння навколишнього світу.

Література:

1. Мацько Л. І. Стилістика української мови : [підручник] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько ; [за ред. Л. І. Мацько]. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.
2. Словник символів культури України / [за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренко, В. В. Куйбіди]. – [3-є вид.]. – К. : Міленіум, 2005. – 352 с.
3. Словник української мови : [в 11-ти т.] / [ред. кол. : І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
4. Сологуб Н. М. Світова цивілізація через призму національної культури (на прикладі мови творів О. Гончара) / Н. М. Сологуб // Мова і культура нації : [тези доповідей регіон. наук. конф.]. – Львів, 1990. – С. 32.
5. Супрун Л. О. Семантика і прагматика назв кольорів в українському романному тексті середини – другої половини ХХ ст. (на матеріалі творів О. Гончара, П. Загребельного, М. Стельмаха) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. О. Супрун. – Харків, 2009. – 16 с.
6. Тер-Минасова С. Г. Словосочетание в современном английском языке как социолингвистическая и дидактическая проблема / С. Г. Тер-Минасова // Режим доступа: <http://istina.msu.ru/publications/article/517694/>
7. Трессидер Дж. Словарь символов / Джек Трессидер ; [пер. с англ. С. Палько]. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 1999. – 448 с.
8. Фразеологічний словник української мови / [за ред. В. М. Білоноженка та ін.]. – К. : Наук. думка, 2008. – 1104 с.
9. Foster W. Outline History of the World Trade Union Movement / W. Foster // Режим доступу : <http://envoc.ru/code/slovar.php?idiomawtd=Black+Friday>

УДК 81:81.111

Н. М. Дайнека,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ КІБЕРБУЛІНГУ

Статтю присвячено аналізу поняття кібербулінгу та різних підходів до його вивчення. Відповідно до результатів дослідження кібербулінг визначено як форму агресивної комунікації, що відбувається в електронному просторі і направлена на систематичне переслідування особи іншою особою або групою осіб. Аналізуються основні підходи до вивчення кібербулінгу, такі як: соціологічний, соціолого-психологічний, соціолого-правовий, педагогічний, лінгвістичний.

Ключові слова: булінг, кібербулінг, соціологічний підхід, соціолого-психологічний підхід, соціолого-правовий підхід, педагогічний та лінгвістичний підходи.

АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ ФЕНОМЕНА КИБЕРБУЛЛИНГА

Статья посвящена анализу понятия кибербуллинга и разных подходов к его изучению. Согласно результатам исследования, кибербуллинг определен как форма агрессивной коммуникации, которая проходит в электронном пространстве и направлена на систематическое преследование личности другой личностью или группой. Анализируются основные подходы к изучению кибербуллинга, такие как: социологический, социолого-психологический, социолого-правовой, педагогический и лингвистический.

Ключевые слова: буллинг, кибербуллинг, социологический подход, социолого-психологический подход, социолого-правовой подход, педагогический и лингвистический подходы.

ASPECTS IN THE STUDY OF CYBERBULLYING

The paper is aimed at the analysis of the notion of cyberbullying and different approaches to its study. Because of the rapid development of modern technologies, the means of communication change. The emergence of cell phones, availability of computers and the Internet promoted the appearance of the new forms of communication, one of them is cyberbullying, which has become an implementation of bullying in electronic environment. According to the results of the research, cyberbullying is defined as a form of aggressive communication that takes place in the cyberspace and is aimed at the systematic persecution of one person by another person or a group. Most frequently the instruments used by cyber aggressors are leaving messages on blogs, chats, websites, sending text messages and emails, sharing videos and personal information of the victim. The amount of methods which can be used for cyberbullying is rapidly growing. Among the approaches to the study of cyberbullying the following were analyzed: sociological, socio-psychological, sociological-legal, pedagogical, linguistic. Cyberbullying is viewed as a form of cruel and aggressive communication, which is happening in electronic environment and is aimed at planned systematic humiliation of a person by another person or a group of people. Further studies can be directed toward the analysis of the speech (language) situation of cyberbullying, distinguishing communication strategies, which are used by cyber aggressors and their victims.

Key words: bullying, cyberbullying, sociological approach, sociological-psychological approach, sociological-legal approach, pedagogical and linguistic approaches.

Постановка проблеми. Значна частина щоденної комунікації сучасних людей проходить в електронному просторі і відбувається з використанням Інтернету, мобільного зв'язку тощо. Таке віртуальне спілкування сьогодні виступає певним віддзеркаленням спілкування реального, характеризуючись при цьому унікальними відмінностями.

У контексті підсилення уваги сучасної лінгвістики до комунікативно-прагматичних аспектів розвитку мови постає необхідність дослідження типів комунікації, що існують сьогодні в кіберсередовищі, та їх впливу на поведінку людей. Особливої актуальності набуває аналіз такого поширеного різновиду інвективної комунікації як буллінг та його сучасного втілення – кібербуллінгу. Останній розглядається як форма жорстокої та агресивної комунікації, що відбувається в електронному просторі та спрямована на приниження і переслідування певної особи іншою особою або групою осіб. **Мета статті** – аналіз поняття кібербуллінгу. **Об'єктом дослідження** є явище буллінгу в сучасному англomовному кіберпросторі, а **предметом** – вивчення різних засобів вираження кібербуллінгу.

Аналіз досліджень і публікацій. Незважаючи на проведення досить значної кількості досліджень, серед сучасних науковців немає єдності щодо визначення поняття буллінгу та кібербуллінгу як його різновиду. Найбільш широко буллінг визначається як агресивна поведінка, яка є навмисною і включає дисбаланс влади або сили [20; 2]. Особливого поширення буллінг набув серед дітей та підлітків. Іноді такий дисбаланс включає різницю у фізичній силі між дітьми, але часто він характеризується різницею у соціальному статусі (влада). Через цей дисбаланс влади або сили дитині, з якої знущаються, важко захистити себе. Типово буллінг не відбувається лише одного разу або двічі, він повторюється знову і знову. Отже, буллінг варто розглядати як інвективну комунікацію, метою якої є цілеспрямоване і систематичне приниження і знущання над певною особою – жертвою. Буллінг може проявлятися у різних формах: наклепи, образи, переслідування, домагання тощо.

Актуальність вивчення буллінгу визначається даними досліджень рівня поширеності цього негативного явища. Дослідники здійснювали спроби систематично вивчати буллінг протягом останніх 20-ти років, хоч це явище існує ще з часів появи перших організованих спільнот людей. Найбільш ранні дослідження буллінгу були проведені Даном Ольвеусом серед дітей в Норвегії та Швеції у 1980-х роках ХХ століття [21]. У анонімному опитуванні [21; 49], яке було проведено серед 150 000 дітей та молодих людей, Ольвеус визначив, що приблизно 15% респондентів регулярно ставали жертвами або були свідками буллінгу. Близько 9% опитаних відчували на собі прояви буллінгу зі сторони однолітків, 7% самі знущалися над іншими та 2% самі стали жертвами знущань і, у відповідь, починали переслідувати інших.

Наступні дослідження, що були проведені серед дітей та молоді у Сполучених Штатах лише через десять років після досліджень Д. Ольвеуса, показали підвищення рівня буллінгу [19; 1]. Дослідники проаналізували та оприлюднили результати проведеного анонімного анкетування, які виявилися такими: 17% дітей та представників молоді повідомили, що протягом одного семестру в школі вони ставали жертвою знущань «іноді» або частіше, 19% самі знущалися над іншими «іноді» або частіше та 6% зазначили, що вони були і жертвами знущань і самі здійснювали певні форми буллінгу [20, с. 2096]. Результати спричинили низку подальших досліджень даного явища, яке ще декілька десятиліть тому не виділялося як окремий вид агресивної поведінки серед дітей та підлітків. При цьому багато дослідників схильні вважати, що буллінг не менш часто можна зустріти не лише в шкільній та студентській спільноті, а і у будь-якому замкненому колективі дорослих.

Невирішені частини загальної проблеми. На тлі стрімкого розвитку сучасних технологій відбувається зміна засобів комунікації. Поява мобільного зв'язку, доступність комп'ютерів та Інтернету сприяла появі нових форм спілкування, однією з яких є кібербуллінг, який став втіленням буллінгу в електронному середовищі. Бракує загального визначення поняття кібербуллінгу, відсутні чітко описані підходи до його вивчення.

Основні результати дослідження. До цього часу немає загальноприйнятого визначення традиційного буллінгу, [25] у тому числі і кібербуллінгу. Кібербуллінг визначають як надсилання або розміщення образливих або жорстоких повідомлень чи зображень з використанням мережі Інтернет та інших електронних засобів зв'язку [29, с. 85].

Більш повним можна вважати таке визначення: «Кібербуллінг включає використання інформаційних технологій та технічних засобів зв'язку для підтримки навмисної, повторюваної та ворожої поведінки, що здійснюється індивідом чи групою осіб з наміром нашкодити іншим» [5].

П. К. Сміт та інші [27, с. 379] визначають кібербуллінг як «агресивний, неодноразовий і навмисний вчинок, що здійснюється групою осіб, чи окремою особою за допомогою використання електронних форм зв'язку проти жертви, яка не може захистити себе протягом певного проміжку часу».

Досить вдалим видається визначення кібербулінгу як «навмисної і повторюваної образи чи шкоди, яка заподіюється через комп'ютери, мобільні телефони та інше електронне обладнання» [24, с. 39].

Кібербулінг є особливим видом конфронтативного дискурсу, спрямованого на переслідування одного з членів колективу з боку інших його членів у Інтернет просторі [1].

Найчастіше інструментами сучасних кіберагресорів стають повідомлення у блогах, чатах, на веб-сайтах, розсилання коротких повідомлень на мобільні телефони, листів на електронну пошту, розповсюдження відео, особистої інформації обраної жертви тощо. Чисельність і різноманітність методів, які можуть бути використані для кібербулінгу, зростають день за днем. Їх результати часто бувають руйнівними для жертви і спричиняють тривалу шкоду [29, с. 91]. Синонімами кібербулінгу, відповідно до конкретних типів знущання, можуть виступати електронний булінг, е-булінг, кібер харасмент, текстовий булінг, смс булінг, мобільний булінг, цифровий булінг, Інтернет булінг, соціальна он-лайн жорстокість тощо.

Загальноприйнятим є той факт, що кібербулінг може приймати різні форми. В одній з перших робіт Ненсі Віллард, в якій розглядалася тема кібербулінгу («Кібербулінг та кіберпогрози») [29], адвокат, яка є директором Центру безпечного і відповідального використання Інтернету, визначила кілька типів поведінки, які, на її думку, простежуються під час кібербулінгу. Серед них перепалка чи флемінг, харасмент, наклепи, персонація (impersonation), публічне викриття, шахрайство, виключення, кіберсталкінг (кіберпереслідування) і новий вид булінгу – хеппі слеппінг [1].

Отже, відповідно до розглянутих визначень, можемо виокремити наступні ознаки, що характеризують поняття кібербулінгу: а) навмисна, спланована дія, спричинена особою або групою осіб; б) повторювана дія, яка не припиняється після першого випадку і часто набуває системного характеру; в) агресивна жорстока поведінка, у результаті якої жертва зазнає моральної та психологічної шкоди, страху, тривоги чи пригнічення; г) головна ознака кібербулінгу – виконання зазначених дій агресорами за допомогою електронних носіїв (комп'ютери, телефони, пейджери тощо).

Перші дослідження кібербулінгу були проведені восени 1999 – весною 2000 року [31, с. 1310] серед 1498 постійних користувачів Інтернету віком від 10 до 17 років і було виявлено наступні результати: 19% користувачів протягом року були з боку отримувачів або з боку поширювачів онлайн агресії, а саме: 4% користувачів були жертвами онлайн агресії, 12% були агресорами та 3% були і агресорами, і жертвами одночасно.

З кожним роком випадки кібербулінгу частішають. Так, вже в 2006 році дослідження Дж. Петчіна та С. Хіндуя показало, що майже 30% респондентів-підлітків ставали жертвами кібербулінгу [22, с. 155]. Дослідження 2007 року, проведене серед молоді віком від 13 до 17 років, засвідчило, що 43% переживали кібербулінг [30, с. 54]. Пізніше дослідження Сміта та його колег, вказало на те, що більшість учнів впевнені в тому, що 67-100% підлітків переживали або спостерігали кібербулінг, але не зізнаються в цьому батькам чи іншим дорослим [27, с. 380]. Досить неочікуваними були результати дослідження проведеного Дж. Петчіном та С. Хіндуєю вже в 2009 році [24, с. 48–49]. Вони визначили, що 17% респондентів за своє життя один раз чи більше, ставали жертвами кібербулінгу. Це дослідження проводилося серед 1963 учнів середніх шкіл.

Як бачимо, з кожним роком кібербулінг набуває неймовірного поширення і стає загальносвітовою проблемою, що зумовлює актуальність дослідження цього явища у різних аспектах та аналізу підходів до його вивчення.

Серед основних підходів до вивчення кібербулінгу можна виділити: соціологічний, соціолого-психологічний та соціолого-правовий.

Соціологічний підхід базується на вивченні соціальної шкоди, яку може спричинити кібербулінг. Явище кібербулінгу становить значний інтерес для соціологів, оскільки піднімає багато соціологічних проблем.

Кібербулінг використовують хлопці й дівчата, для того, щоб образити своїх однолітків у новий спосіб [26, с. 17]. Багато соціологів вважають, що це явище може бути не менш шкідливим для жертв ніж фізичний булінг [26, с. 17]. Деякі дослідники зазначають, що електронний булінг може навіть мати ще більш негативні наслідки, тому що дуже часто жертва не знає ким є насправді той, хто над нею знущається [8, с. 55]. Можливість залишатися анонімним в Інтернеті дає кіберхулігану додаткову свободу, захищає від викриття і робить кібербулінг більш небезпечним для жертви [8, с. 56; 11, с. 61–65]. Соціологи зазначають що, кібербулінг є «сучасною формою булінгу», яка з'явилася відколи комп'ютери та мобільні телефони стали невід'ємною частиною спілкування та соціалізації [4, с. 24–27]. Це загальний соціальний феномен, від якого потерпають мільйони підлітків у всьому світі [12, с. 64].

Кіберхулігани вважають, що вони мають владу над своїми жертвами. Ця влада може базуватися на популярності, фізичній силі, соціальній компетентності, дотепності, екстравертності, впевненості, інтелекті, перевагах віку, статі, раси, етнічності, соціоекономічного статусу тощо [22, с. 150]. Все це може призвести до того, що хуліган буде думати, що він/вона сильніший або кращий ніж його жертва. При цьому кіберхуліган у школі не обов'язково є хуліганом: ззовні привітна і дружня людина може потай використовувати Інтернет для знущання над іншими [26, с. 17–18]. Це відбувається тому, що агресор може видавати себе за іншу людину і це дає йому відчуття сили, якої в нього немає у реальному житті.

Фізичне знущання над своїми однолітками стає непопулярним завдяки широкому розвитку нових технологій [26, с. 17–18], які дають набагато більше можливостей потенційним агресорам. Підлітки, які належать до вищого соціоекономічного статусу, і, відповідно, мають більше доступу до Інтернету, більш ймовірно стають кіберхуліганам, а ті, хто належать до менш забезпечених родин, використовують фізичний спосіб насилля, коли стикаються з агресією, тому що для них це є більш доступним виходом [13; 18, с. 1760; 32].

Інтернет є дуже популярним засобом комунікації серед дітей та молоді, які зазвичай, користуються комп'ютером для надсилання імейлів, обміну миттєвими повідомленнями, ведення блогів – у цих трьох сферах найчастіше і виникає кібербулінг [17, с. 2]. Оскільки підлітки є головними жертвами кібербулінгу, суспільство повинно вживати більше заходів, щоб захистити їх [26, с. 17–18].

Соціолого – психологічний підхід. Негативні наслідки традиційного булінгу – різні негативні емоції жертв часто оприлюднюються і є загально відомими [14]. Так, наприклад, відомо, що жертви часто відчувають сум, тривогу, мають занижене почуття власної гідності [6, с. 735–747]. Емоційні стани у жертв кібербулінгу схожі на емоційні стани жертв булінгу [31; 25]. Дослідження кібербулінгу та його наслідків доводять, що у жертв кібербулінгу більша вірогідність проявів депресивної симптоматології [31], психосоматичних проблем (головного болю, болю в животі, розладів сну), проблем зі сприйняттям [28].

Дослідження, проведене дослідницьким центром кібербулінгу у США [16, с. 1] серед 468 учнів, показало, що дівчата перебувають під більшим емоційним впливом від кібербулінгу, ніж хлопці. Під час анонімного анкетування дівчата повідомляють про розчарування (39,6%), злість (36%) і сум (25,5%). У хлопців ці показники виявились значно нижчими

(27,5%, 24,3% і 17,9% відповідно). Самотність, приниження та невпевненість є наступними проявами попередніх емоційних реакцій на процес буллінгу і можуть призвести до більш серйозних клінічних проявів, як, наприклад, депресія, яка може розвинути у більш складні проблеми [9, с. 1–2]. Жертви відчувають стійке психологічне напруження, тривогу, втрачають впевненість в собі, не вірять у можливість захистити себе і вплинути на поведінку кривдників, що може призвести до край негативно-наслідків, серед яких суїцидальні думки або думки про насильницьку помсту [3, с. 1–86]. Згідно з національним звітом демографічної статистики США, суїцид є третьою з основних причин смерті серед молоді віком від 15 до 24 років [10]. Молоді люди, які є жертвами буллінгу і ті, які вчиняють буллінг, знаходяться в зоні підвищеного ризику відносно суїцидальних думок, спроб і власне вчинення суїциду [23, с. 119–130]. Згідно зі статистикою [15, с. 153] жертви кібербуллінгу і їхні кривдники показали більшу ймовірність спроб так званого «булліциду» (акту вчинення суїциду через наслідки буллінгу) ніж молодь, яка не мала до нього відношення.

Кіберагресори – це зазвичай активні, імпульсивні діти з проблемами в сфері самоконтролю, які використовують агресивність і насильство з метою самовизначення [21]. Досить часто агресори мають більш високий соціальний статус, ніж їх жертва, і, принаймні, невелику групу спільників. При цьому основними мотивами буллінгу стають прагнення до влади або соціально-психологічні фактори (підтвердження лідерства, престижу тощо).

Соціолого-правовий підхід. У загальній теорії напруження соціолог Роберт Агню припустив, що напруження і стрес, які переживає індивід у результаті буллінгу, можуть викликати негативні емоції, які ведуть до девіантної поведінки, і можуть призводити до правопорушень [2]. Циклічні наслідки цього процесу є особливо тривожними, оскільки ведуть жертву до асоціальної поведінки – таким чином вона намагається знайти вихід для своїх емоцій.

Статистичні дані управління юстиції у справах неповнолітніх та профілактики правопорушень США свідчать, що 60 відсотків чоловіків, які були хуліганми з 6 по 9 клас, були засуджені принаймні за один злочин у дорослому віці; від 35 до 40 відсотків з цих колишніх хуліганів мало три або більше судимостей [9, с. 1–2].

Педагогічний підхід. Педагогіка теж у свою чергу звертає увагу на проблему кібербуллінгу, але внесок, який вона зробила для вирішення цієї проблеми, відноситься насамперед до прикладних наукових досліджень по запобіганню та перешкоджанню кібербуллінгу.

Лінгвістичний підхід. Поза увагою дослідників досі залишаються вербальні аспекти кібербуллінгу. Когнітивна лінгвістика надає потужний апарат та методологію для дослідження когнітивних механізмів буллінгу, концептуальної розбудови зазначеного поняття. Дискурсологія та прагмалінгвістика спроможні вирішити питання функцій кібербуллінга, типології стратегій і тактик, між концептуальною взаємодією у процесі регулятивного впливу.

Існує також необхідність вивчення маркерів кібербуллінгу, їх системно-функціональних характеристик, всебічного аналізу мовних знаків, задіяних у комунікативну ситуацію буллінга.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, кібербуллінг розглядається як форма жорстокої та агресивної комунікації, що відбувається в електронному просторі та направлена на сплановане систематичне приниження і переслідування певної особи іншою особою або групою осіб. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз мовленнєвої ситуації кібербуллінгу, виокремлення комунікативних стратегій, що вживаються кіберагресорами та жертвами, визначення шляхів захисту та боротьби із цим негативним явищем.

Література:

1. Дайнека Н. М. Кібербуллінг: онтологічні ознаки та типологія / Н. М. Дайнека // Вісник ЖДУ імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 70. – С. 233–238.
2. Agnew R. Pressured into crime: an overview of general strain theory// R. Agnew. – New York : Oxford University Press. – 2006. – P. 659–660.
3. Anderson R. N. Deaths: leading causes for 2001/ R. N. Anderson, B. L. Smith// National Vital Statistics Report. – 2003. – Vol. 52(9). – P. 1–86.
4. Anderson T. Cyber-bullying: From Playground to Computer/ T.Anderson, B. Sturm// Young Adult Library Services. – 2007. – Vol. 5(2). – P. 24–27.
5. Belsey, B. Cyberbullying / B. Belsey [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.cyberbullying.org
6. Borg M. G. The emotional reaction of school bullies and their victims / M. G. Borg// Educational Psychology. – 1998. – Vol. 18(4). – P. 433–444.; Seals D. Bullying and Victimization: Prevalence and Relationship to Gender, Grade Level, Ethnicity, Self-Esteem and Depression / D. Seals, J. Young // Adolescence. – 2003. – № 38. – P. 735–747.
7. Cowie H. The Expression of Emotion in Response to Bullying / H. Cowie, L. Berdonini // Emotional and Behavioral Difficulties. – 2002. – Vol. 7(4). – P. 207–214.
8. Durkheim E. The Rules of Sociological Method / E. Durkheim in J. Farganis// Readings in Sociological Theory. – New York : McGraw-Hill, 2004. – 448 p.
9. Ericson N. Addressing the Problem of Juvenile Bullying// N.Ericson/OJJDP Fact Sheet#27/ U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention/ Washington D.C.: U.S. Government Printing Office. – 2001. – P. 1-2.
10. Frazier L. Homicide and suicide rates-national violent death reporting system, six states, 2003/1.Frazier/U.S. Department of Health and Human Services. – 2005. – p.1. – Режим доступу : <http://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/mm5415a1.htm>.
11. Gini G. Bullying as Social Process: The Role of Group Membership in Students' Perception of Inter-Group aggression at School / G. Gini// Journal of Social Psychology. – 2006. – Vol. 44(1). – P. 51–65.
12. Greene M. B. Bullying in Schools: A Plea for Measure of Human Rights / M. B. Green//Journal of Social Issues. – 2006. – Vol. 62(1). – P. 63–79.
13. Guillen M. F. Explaining the Global Digital Divide: Economic, Political and Sociological Drivers of Cross-National Internet Use/ M. F. Guillen, S. L. Suarez// Social Forces. – 2005. – Vol. 84(2). – P. 581–702.
14. Hawker D. S. J. Twenty Years' Research on Peer Victimization and Psychological Maladjustment: A Meta-Analysis Review of Cross-Sectional Studies / D. S. J. Hawker, M. J. Boulton// Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2000. – Vol. 41(4). – P. 441–445.
15. High B. Bullycide in America / B. High. – JBS Publishing, Inc. – 2007. – P. 153.
16. Hinduja S. Cyberbullying:emotional and psychological consequences / S. Hinduja, J. W. Patchin. – Cyberbullying Research Center. – 2009b. – P. 1. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.cyberbullying.us/cyberbullying_emotional_consequences.pdf
17. Huffaker D. Teen Blogs Exposed: The Private Lives of Teens Made Public/ D. Huffaker// Paper presented at the meeting of the American Association for Advancement of Science. – St. Louis, Mo, 2006. – 2 p.
18. Li Q. New Bottle but Old Wine: A Research of Cyber – bullying in School/ Q. Li // Computers in Human Behavior. – 2005. – Vol.23(4). – 1780 p.
19. Melton G. B. Violence among rural youth. Final report/ G. B. Melton, S. P.Limber, P. Cunningham, D. W. Osgood, J. Chambers, V. Flerx // U. S. Department of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention. – Washington DC : Unpublished report, 1998.

20. Nansel T. R. Bullying Behavior Among U.S. youth: Prevalence and Association with Psychological adjustment / T. R. Nansel, M. D. Overpeck, R. S. Pilla, W. J. Ruan, B. Simmons-Morton, P. Scheidt // Journal of the American Medical Association. – 2001. – № 285. – P. 2094–2100.
21. Olweus, D. Bullying at School: What We Know and What We Can Do/ D. Olweus. – New York : Blackwell, 1993. – 152 p.
22. Patchin J. W. Bullies Move Beyond the Schoolyard: A Preliminary Look at Cyberbullying / J. W. Patchin, S. Hinduja // Youth Violence and Juvenile Justice. – 2006. – Vol. 4(2). – P. 148–169.
23. Patchin J. W. Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying / J. W. Patchin, S. Hinduja. – Thousand Oaks, California : Corwin Press, 2009. – 254 p.
24. Rigby K. Suicidal ideation among adolescent school children, involvement in bully-victim problems, and perceived social support / K. Rigby, P. T. Slee // Suicide and Life Threatening Behavior. – 1999. – Vol. 29(2). – P. 119–130.
25. Rigby K. Working to prevent school bullying: Key Issues / K. Rigby, P. K. Smith, D. Pepler // Bullying in schools: How successful can interventions be? [ed. by K. Rigby, P. K. Smith, D. Pepler]. – Cambridge : Cambridge University Press. – 2004. – P. 1–12.
26. Shiraldi K. Cyber-bullying: The New Generation of Mean / K. Shiraldi // College of Saint Elizabeth Journal of Behavioral Sciences. – 2008. – Vol. 2. – P. 17–18.
27. Smith P. K. Cyberbullying: It's nature and impact in secondary school pupils/ P. K. Smith, J. Mahdavi, M. Carvalho, S. Fisher, S. Russell, N. Tippett // Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2008. – № 49 (2). – P. 376–385.
28. Sourander A. Psychological Risk Factors Associated with Cyberbullying Among Adolescents / A. Sourander, A. B. Klomek, M. Ikonen, J. Lindroos, T. Luntamo, M. Koskelainen, T. Ristkari, H. Helenius // Archives of General Psychiatry. – 2010. – № 67. – P. 720–728.
29. Willard N. E. Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression Threats, and Distress / [ed. by K. Steiner]. – Champaign, Illinois : Research Press, 2007. – 320 p.
30. Wolak J. Does Online Harassment Constitute Bullying? An Exploration of Online Harassment by Known Peers and Online-Only Contacts / J. Wolak, K. J. Mitchell, D. Finkelhor // Journal of Adolescent Health. – 2007. – № 45. – P. 51–58.
31. Ybarra M. L. Online Aggressor/ Targets, Aggressors and Targets: A Comparison of Associated Youth Characteristics / M. L. Ybarra, K. J. Mitchell // Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2004. – № 45. – P. 1308–1316.
32. Ybarra M. L. Youth Engaging in Online Harassment, Internet Use, and Personal Characteristics/ M. L. Ybarra, K. J. Mitchell // Association of Professionals in Social Services, Journal for Adolescents. – 2004(b). – Vol. 27(3). – P. 319–336.

УДК 81'373. 7: 811.112.2.=811

О. П. Дмитренко,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ЗООМОРФНИЙ КОД КУЛЬТУРИ У ФРАЗЕОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ НІМЕЦЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ

У статті проглядається зооморфний код культури на базі фразеологічних одиниць з зоокомпонентом у німецькій, англійській, українській та російській мовах, виявляється спільне, відмінне, національно-специфічні елементи у кодах порівнюваних мов.

Ключові слова: зооморфний код культури, фразеологічна картина світу, зоофразеологія, фразеологічні одиниці з зоокомпонентом.

ЗООМОРФНИЙ КОД КУЛЬТУРИ У ФРАЗЕОЛОГІЧЕСЬКОЇ КАРТИНІ МИРА НІМЕЦЬКОГО, АНГЛІЙСЬКОГО, УКРАЇНСЬКОГО І РОСІЙСЬКОГО ЯЗЫКОВ

В статті розглядається зооморфний код культури у фразеологічній картині світу німецького, англійського, українського і російського мов, виявляються загальні, відмінні та національно-специфічні елементи в кодах порівнюваних мов.

Ключевые слова: зооморфный код культуры, фразеологическая картина мира, зоофразеология, фразеологические единицы с зоокомпонентом.

ZOOMORPHISM CODE OF CULTURE IN THE PHRASEOLOGICAL WORLD PICTURE IN GERMAN, ENGLISH, UKRAINIAN AND RUSSIAN

In this article the author considers the zoomorphism code of culture on the base of phraseological units with zoomorphism as their components. Zoomorphism as a separate word and as a word-component of phraseological units are presented in all languages in the world. They form the oldest and wide-spread part of vocabulary. Zoomorphisms in each language have very different qualities. And that gives evidence of individual peculiarities of figurative thinking. A zoomorphic code of culture gives opportunity to reveal the system of symbols, standards, stereotypes of national culture, finding reflection in phraseological units with zoomorphism as their components and paroemia fund in German, English, Ukrainian and Russian, reveals specificity of world perception of native speakers and culture. The author tries to reveal the common, distinctive and specific-national features of the codes of compared languages.

Key words: zoomorphism code of culture, phraseological world picture, zoomorphism phraseology, phraseological units with a zoomorphism component.

Актуальність даного пошуку визначається теоретичними та практичними завданнями сучасної лінгвістики, зміщенням фразеологічної парадигми в бік антропоцентризму, у центрі уваги якої знаходиться індивід, національна своєрідність його мовленнєвої діяльності, питання взаємодії мови та культури, мовна картина світу, закодована у мові взагалі та у фразеології, зокрема.

Об'єктом дослідження є один з фрагментів картини світу, представлений ФО з компонентами зоонімами у німецькій, англійській українській та російській мовах.

Мета даного пошуку спрямована на виявлення загальних, відмінних та національно-специфічних культурних рис у значеннях фразеологічних одиниць з словом-компонентом зоонімом у порівнюваних мовах шляхом етно-семантичного зіставлення та порівняння.

Фразеологічний склад будь-якої мови є своєрідним барометром, що фіксує природно-географічні особливості країни, її історію та культуру, характерні риси етносу, що населяє цю країну. Фразеологічні одиниці мови як предмет дослідження є «цінним джерелом відомостей про культуру й менталітет народу, у яких ніби законсервовані уявлення народу про міфи, звичаї, ритуали, звички, мораль, поведінку» [5]. У значенні практично кожної фразеологічної одиниці (далі ФО) закладено своєрідне сприйняття світу через призму мови та національної культури. ФО фіксують та передають від покоління до по-